

TÚT A SZÉNAKAZALBAN:

**A SMARAGD TUJA
ILLATANYAGAI KÖZÜL
MELY KOMPONENSEKRE
REAGÁL
A BORÓKASZÚ CSÁPJA?**

Bozsik Gábor és Szőcs Gábor

Invazív fajok

Vadgesztenyelevél-aknázómoly:

1993 → 1994

Fotok: www

MTA•ATK
Növényvédelmi Intézet

2014. december 9.
Bozsik Gábor

Invazív fajok

Vadgesztenyelevél-aknázómoly:

1993 → 1994

Foltosszárnyú
muslica

2012 → 2014

Fotok: www

MTA•ATK
Növényvédelmi Intézet

2014. december 9.
Bozsik Gábor

Invazív fajok

Vadgesztenyelevél-aknázómoly:

1993 → 1994

Foltosszárnyú
muslica

2012 → 2014

Selyemfényű puszpángmoly

2010 → 2011

Fotok: www

Invazív fajok

Vadgesztenyelevél-aknázómoly:

1993 → 1994

Foltosszárnyú
muslica

2012 → 2014

Selyemfényű puszpángmoly

2010 → 2011

Harlekin katica
2008 → 2009

Fotok: www

Invazív fajok

Vadgesztenyelevél-aknázómoly:

1993 → 1994

Lepényfa gubacsszúnyog

1992 → 2004

Foltosszárnyú
muslica

2012 → 2014

Selyemfényű puszpángmoly

2010 → 2011

Harlekin katica

2008 → 2009

Fotók: www

MTA-ATK
Növényvédelmi Intézet

2014. december 9.
Bozsik Gábor

Invazív fajok

Vadgesztenyelevél-aknázómoly:

1993 → 1994

Lepényfa gubacsszúnyog

1992 → 2004

Foltosszárnyú
muslica

2012 → 2014

Selyemfényű puszpángmoly

2010 → 2011

Harlekin katica

2008 → 2009

Platánlevél-aknázómoly
1920-as évek → 1977

Invazív fajok

Vadgesztenyelevél-aknázómoly:

1993 → 1994

Foltosszárnyú
muslica

2012 → 2014

Selyemfényű puszpángmoly

2010 → 2011

Harlekin katica
2008 → 2009

Borókaszú
(nagy tujaszú)
1950-es évek
→ 1992

1 mm
↔

Borókaszú
(nagy tujaszú)
Phloeosinus aubei
(Coleoptera: Scolytidae)

Mi az eredeti elterjedése?

– Mediterráneum (károk: Izrael, Tunézia, Olaszország)

Kártételét mikor észlelték először hazánkban?

– 1992, Keszthely, Szombathely, Budapest

Rakk és Bürgés, 1994,
Reiderné és Podlussány, 1994,
Both és Farkas, 2005

Milyen dísznövényeken károsít? – *Chamaecyparis*, *Cupressus*, *Juniperus*, *Thuja*

Miért veszélyes kártevő? 1.) tömeges felszaporodás
2.) vektor (*Seiridium cardinale*) “cypress canker”

Borókaszú
(nagy tujaszú)
Phloeosinus aubei
(Coleoptera: Scolytidae)

Most mit csinál?

1 mm
↔

Borókaszú
(nagy tujaszú)
Phloeosinus aubei
(Coleoptera: Scolytidae)

Most mit csinál?

– TERJED!!!

1 mm
↔

Borókaszú
(nagy tujaszú)
Phloeosinus aubei
(Coleoptera: Scolytidae)

Most mit csinál?

– TERJED!!!

1 mm
↔

Délnyugat → északkelet

Both és Farkas, 2005

Borókaszú
(nagy tujaszú)
Phloeosinus aubei
(Coleoptera: Scolytidae)

Most mit csinál?

– TERJED!!!

1 mm
↔

Délnyugat → északkelet

Both és Farkas, 2005

Megjelent a keleti országrészben is!

Bozsik és mtsi, 2014

Fotó: Both Gyula

Fotó: Both Gyula

Fotó: Both Gyula

A nagy- és kis tujaszú habitusa

Phloeosinus aubei Perris (2-2.8 mm)

Phloeosinus thujae Perris (1.5-2.4 mm)

<http://www.agraria.org/entomologia-agraria/fleosini-della-tuja.htm>

Borókaszú

Phloeosinus aubei

Mit lehet tudni a kémiai ökológiájáról? – Nem találtunk adatot sehol sem

Pherobase

Web of Knowledge

Kém. ökol. kézikönyvek

pl: Hardie, J., a. K. Minks (eds), CABI, 1999

De:

Phloeosinus taxodii taxodii:

Ethyl alcohol (attractant)

(Miller, 2009, cit: Pherobase)

Phloeosinus scopulorum, P. serratus

Ethyl alcohol (attractant)

(Hayes et al, 2008)

Vonza-e az etanol?

Vonza-e az etanol?

Csapdázási kísérletek
a teljes vegetációs időszakban:

Szombathely
Velence
Budapest
Szentistván

Vonza-e az etanol?

Csapdázási kísérletek
a teljes vegetációs időszakban:

Szombathely
Velence
Budapest
Szentistván

Eredmény: sajnós NEM!

Vonza-e az etanol?

Csapdázási kísérletek
a teljes vegetációs időszakban:

Szombathely
Velence
Budapest
Szentistván

Eredmény: sajnós **NEM!**

Kémiai ökológiai vizsgálatok

- Smaragd tuja illatanyagainak kivonása
- Smaragd tuja illatanyag komponenseinek szűrése csápdetektorral
- Elektrofiziológiailag aktív komponensek szerkezetmeghatározása
- Az azonosított komponensek dózis-hatás vizsgálata

ANYAG ÉS MÓDSZER

Kémiai ökológiai vizsgálatok

- **Smaragd tuja illatanyaggyűjtés (CLSA – 2 filter)**
- **Illatkomponensek elektrofiziológiás vizsgálata (Bioszenzoros gázkromatográf- GC-EAD)**
- **Aktív komponensek szerkezetmeghatározása (Prof. Francke, Univ. Hamburg)**
- **Szintetikus komponensek elektrofiziológiai (EAG) dózis-hatás vizsgálata**
- **Bioszenzoros gázkromatográfiás vizsgálatok (GC-EAD)**

ANYAG ÉS MÓDSZER

Tűt a szénakazalban:

rovarcsáp-detektoros gázkromatográffal (GC-EAD)
szűrjük ki a kártevő által is “megszimatolt” illatkomponenseket

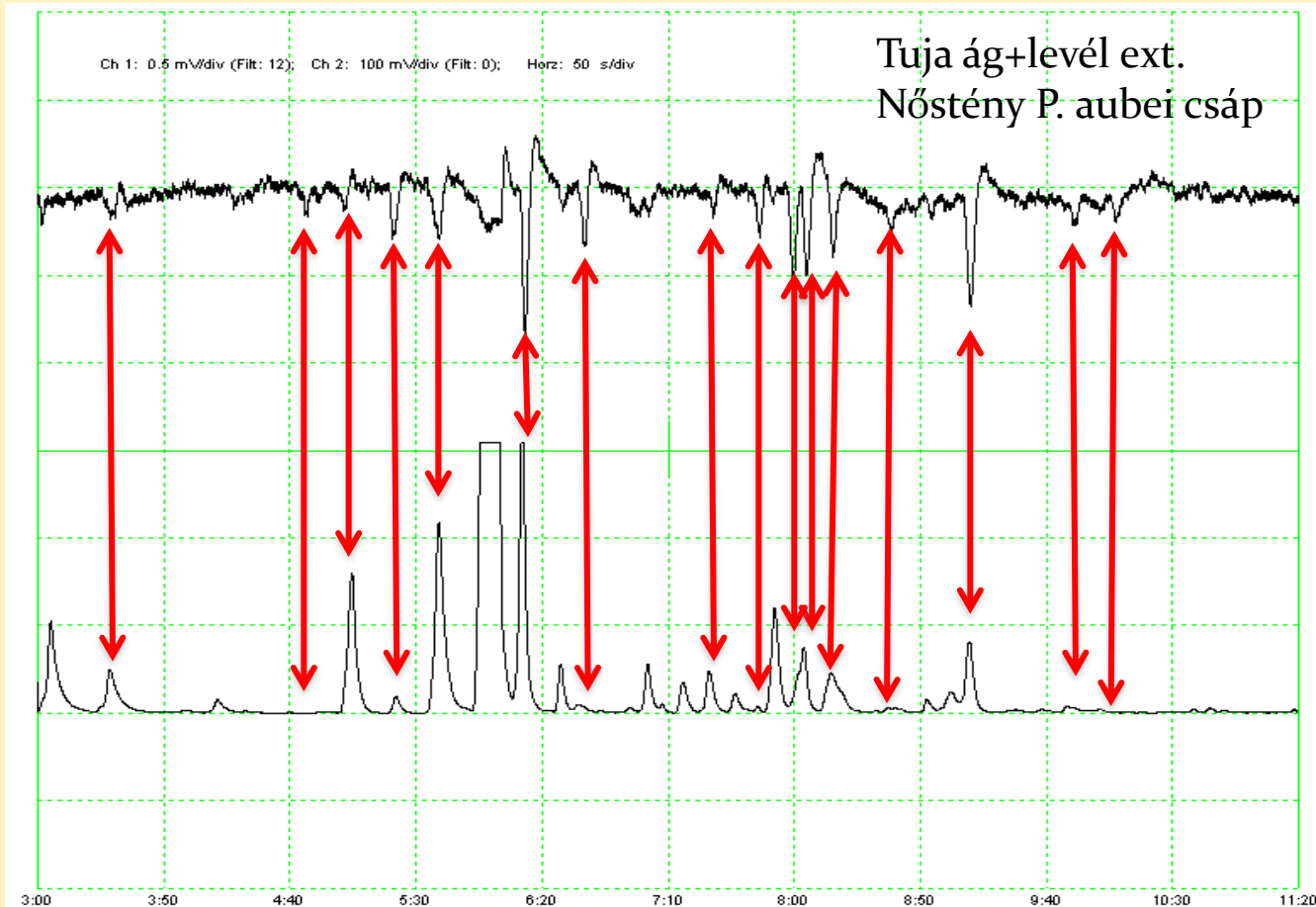

EREDMÉNYEK

A Smaragd tuja illatanyag komponensek azonosítása és szintetizálása megtörtént

Csáp jele

FID jele

EREDMÉNYEK

**ELEKTROFIZIOLÓGIA (EAG) VIZSGÁLATOK
TÁPNÖVÉNY ILLATANYAGOKKAL**

KÖVETKEZTETÉSEK

- **Az általunk meghatározott Smaragd tuja kivonatban 20 komponensre találtunk elektrofiziológiás (EAG) választ**
- **A 20 komponens közül 15 állt szintetikusan rendelkezésre. Ebből 12 komponens EAG hatását bizonyítottuk.**
- **A 3 inaktív komponens közül az egyik komponensnél az enantiomer-pár másik tagja volt aktív, egy további komponensnél pedig annak alkohol származéka adott csápválaszt.**

2015-re, és még azutánra tervezett vizsgálatok

2015-re, és még azutánra tervezett vizsgálatok

*Sok tevünk van,
például:*

2015-re, és még azutánra tervezett vizsgálatok

*Sok tevünk van,
például:*

- **További tuja illatanyagok azonosítása**
- **Viselkedési vizsgálatok ezekkel az illatanyagokkal**
- **A borókaszú intraspecifikus kommunikációjának vizsgálata**

Köszönjük az értékes segítséget!

Podlussány Attila (MTM)

Zsolnai Balázs (NTI)

Both Gyula (Prenor, Szombathely)

Kulin Balázs (Tahi faiskola)

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

Én nem a kutatóknak drukkolok...

